

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО**

Кафедра суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор
в науковій роботі
Берегова О. М.**

**ЕСТЕТИЧНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для аспірантів**

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 034 «Культурологія»

Освітній рівень: третій освітньо-науковий рівень вищої освіти

Ступінь вищої освіти: «Доктор філософії»

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

Кафедра суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор
з наукової роботи
Берегова О. М.**

ЕСТЕТИЧНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для аспірантів

СИЛАБУС

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 034 «Культурологія»

Освітній рівень: третій освітньо-науковий рівень вищої освіти

Ступінь вищої освіти: «Доктор філософії»

Київ – 2018 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни (силабус) «Естетичні парадигми сучасності» (3-4 семестр) для аспірантів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 034 «Культурологія». 25 с.

«___»_____ 2018 року. 25 с.

Укладач: **Андрущенко Т. І.**, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч культури України, завідувач кафедри суспільних наук Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Рецензенти: **Бровко М. М.**, доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Робочу програму з навчальної дисципліни затверджено на засіданні Науково-аналітичної ради Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Протокол від 22.05.2018 року № 9.

Голова Науково-аналітичної ради,
доктор мистецтвознавства, професор _____ Берегова О. М.

Робочу програму з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-наукової програми
Гарант освітньо-наукової програми
доктор культурології, в.о.професора _____ Кривошея Т. О.

Робочу програму з навчальної дисципліни перевірено
Завідувач відділу аспірантури та докторантури
кандидат мистецтвознавства, доцент _____ Путятицька О. В.

Схвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського для аспірантів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 034 «Культурологія».

Протокол від «01» червня 2018 року №10

© Андрущенко Т. І., 2018 рік

© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2018 рік

Обсяг курсу – 120 годин
 Лекційних – 30 годин
 Семінарських 30 годин
 Самостійних – 60 годин
 Іспит

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Естетичні парадигми сучасності»

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	03 Гуманітарні науки	Дисципліни, які забезпечують набуття загальнонаукових (філософських) компетентностей. Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни
Модулів – 2		Рік підготовки: 2
Змістових модулів – 4		Семестр: 3, 4
Індивідуальне науково-дослідне завдання : Реферат з сучасних естетичних проблем музичного мистецтва	Освітньо-кваліфікаційний рівень: третій освітньо-науковий рівень вищої освіти	Теоретичні, лекційні – 30
Загальна кількість годин - 120		
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 самостійної роботи аспіранта – 2		Аудиторні - 60
		Семінарські - 30
		Самостійна робота - 60
		Індивідуальні завдання
	Вид контролю: екзамен - 4	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет «Естетичні парадигми сучасності» є базовою філософською дисципліною для музикантів всіх напрямків академічної підготовки. Вона сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця, формує наукові основи естетичного сприйняття дійсності, розуміння та активного творення мистецького процесу, осмислення суспільної ролі музики в сучасній культурі та творчого підходу до власної професійної діяльності. «Естетичні парадигми сучасності» є невід'ємною теоретичною складовою мистецько-філософської підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва. Вона покликана навчити асистента-стажиста розуміти естетичну проблематику як важливий теоретико - практичний вияв духовності людини.

Дисципліна ставить **завдання** формування високої духовної культури, творчого ставлення асистентів-стажистів до життя, своєї професії, прищеплення навиків глибокого і осмисленого розуміння мистецьких та культурних процесів у сучасному житті. Курс будується на засадах традиційної академічної освіти і спирається на послідовне вивчення кращих зразків філософсько-естетичної та мистецтвознавчої спадщини. З урахуванням специфіки вузу в лекційних, семінарських та самостійних заняттях значна увага приділяється вивченню питань, пов'язаних з музичним і виконавським мистецтвом, з проблемами сучасного стану культури і ролі мистецтва та митця в ній.

Вивчення навчальної дисципліни «Естетичні парадигми сучасності» організовується згідно з принципами кредитно-модульної системи, яка сприяє систематичній і динамічній роботі асистентів-стажистів над даною філософською дисципліною, з використанням модульної технології навчання та рейтингового оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу.

При підготовці даної програми враховується, що філософсько – естетичні проблеми феномену мистецтва більш глибоко і ґрунтовно вивчаються асистентами – стажистами та аспірантами в подальшому навчальному процесі.

За навчальним планом курсу «Естетичні парадигми сучасності» передбачено два модулі, програма яких складається з двох частин – історико-естетичної та теоретичної. В першій, згідно нормативного курсу, дається огляд історії естетичної думки від античності до сьогодення з ретроспекцією її найважливіших положень у сучасному культурно-мистецькому полі. У другій, – сучасне розуміння основ, головних понять, проблем і категорій класичної та пост класичної естетики. Виклад теоретичного матеріалу підкріплюється яскравими прикладами з історії світового мистецько-культурного процесу. Програма передбачає широкий спектр завдань для самостійної роботи асистентів – стажистів, перевірки їхніх знань з курсу естетики та список необхідної літератури для опанування предмету.

Мета курсу – засвоєння асистентами – стажистами природи та сутності естетичного як прояву духовно - практичної діяльності людини, мистецтва як

естетичного феномену, ознайомлення з історією світової та вітчизняної естетичної думки та системою естетичних категорій і законів, розвиток здатності до естетично - мистецького аналізу явищ культури та мистецтва.

Основні форми роботи:

1. Написання контрольних робіт, рефератів
2. Проведення тестування
3. Проведення творчих практичних занять.

На іспит виносяться питання, що найбільш повно охоплюють зміст програми.

У результаті вивчення навчальної дисципліни асистент – стажист повинен:

знати:

- природу, сутність та головні сфери прояву естетичного;
- основні етапи розвитку естетичної думки;
- зміст естетичних категорій;
- структуру і властивості естетичної свідомості;
- функції і закономірності розвитку мистецтва;
- видову специфіку мистецтва;
- природу художньої образності та особливості художнього сприйняття

вміти:

- самостійно опрацьовувати і аналізувати теоретичні та художні джерела з проблем естетики;
- практично застосовувати категоріальний апарат науки естетики;
- орієнтуватися у світі естетичних і культурних цінностей;
- аналізувати твори всіх видів і жанрів мистецтва;
- застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем «Естетичні парадигми сучасності»	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН					
	Денна форма					
	Обсяг годин Загальний	Обсяг годин Аудиторних	у тому числі			
			Теоретичні Лекційні	Практичні Семинарські	Самостійна робота	Контрольний модуль
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ I. Історія становлення естетичної думки крізь проекцію сучасного розуміння естетичного						
Тема 1. Предмет та завдання курсу естетичних парадигм сучасності.	1	1	1			
Тема 2. Естетика античності – фундамент базових аспектів осмислення феномену краси.	9	5	2	3	4	-
Тема 3. Естетика Середньовіччя – від відмови до ствердження права на почуття.	10	4	2	2	6	-
Тема 4. Естетика Відродження – надія на власний людський потенціал	8	4	2	2	4	-
Тема 5. Становлення естетичних ідей 17-18 століття-в полоні рацію.	8	4	2	2	4	-
Тема 6. Естетичні ідеї Просвітництва та романтизму – соціальні проекти надія і крах абсолютизації раціонального і чуттєвого.	7	3	1	2	4	-
Тема 7. Німецька класична естетика як базисна основа трактування чуттєвого і раціонального.	8	4	2	2	4	-
Тема 8. Некласична естетика XIX - XXI століття – спроби осмислення сутності чуттєвої культури людини у сучасному світі.	9	5	3	2	4	-
Разом за модулем I:	60	30	15	15	30	1

Назва змістових модулів і тем «Естетичні парадигми сучасності»	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН					
	Денна форма					
	Обсяг годин Загальний	Обсяг годин Аудиторних	у тому числі			
			Теоретичні Лекції	Практичні Семінарські	Самостійна робота	Контрольний модуль
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ II. Мистецтво як естетичний феномен						
Тема 1. Мистецтво як об'єкт естетичного аналізу. Мистецтво і духовний світ особистості.	8	4	2	2	4	-
Тема 2. Морфологія мистецтва. Сутність світу мистецтва.	14	8	4	4	6	-
Тема 3. Природа художнього образу. Зміст і форма у мистецтві.	8	4	2	2	4	-
Тема 4. Історія краси – як феномен самоусвідомлення у житті та мистецтві.	10	4	2	2	6	-
Тема 5. Потворне від античності до сьогодення.	10	4	2	2	6	-
Тема 6. Українська естетика та мистецька практика у контексті розвитку світової і національної культури.	10	6	3	3	4	-
Разом за модулем I:	60	30	15	15	30	
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ I+II:	120	60	30	30	60	1

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4. 1. МОДУЛЬ 1. Естетична думка. Становлення та розвиток.

4. 1. 1. Змістовний модуль 1.

Історія становлення естетичної думки.

Тема 1.

Предмет та завдання естетики.

Формування предмету естетики. Філософія та мистецтво як витoki зародження і розвитку предмета естетики. Етимологія поняття «естетика». Естетика – наука про становлення чуттєвої культури людини. Місце естетики у системі філософських знань. Структура естетичного знання. Мистецтво як особлива форма естетичної діяльності. Проблеми естетичного виховання.

Тема 2.

Естетика античного світу.

Етимологія терміну античність. Естетична думка Стародавньої Греції як частина європейської культури. Міфологія – джерело розвитку естетичної думки. Гомерівський епос. Естетичні теорії досократиків і піфагорійців. Місце музики в системі видів мистецтва. Моральний імператив Сократа. Естетичні теорії Платона. Концепція мімезису та катарсису у Аристотеля. Нововведення Арістоксена в теорії музики. Філософсько-естетична думка еллінізму. Естетика Рима – завершальний етап розвитку античної естетики.

Тема 3.

Естетика Середньовіччя та епохи Відродження.

Християнство та антична культура як складові своєрідної естетичної картини світу епохи середньовіччя. Вчення ранніх патристиків, Августина Блаженного, Фоми Аквінського. Куртуазна і сміхова культура середньовіччя: естетичні антиномії свідомості і практики. Візантійська естетика: теорії світла, кольору, символу. Проблеми образу та іконоборство. Романський та готичний архітектурні стилі. Візантійський художній стиль. Середньовічний епос.

Антропоцентризм художньої та естетичної картини світу. Гуманізм та особистість. Міський характер культури Ренесансу. Неоплатонізм як філософська основа естетики Відродження. Основні концепції Данте, Петрарки, Боккаччо, Альберті, М. Кузанського, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело. Особливості Північного Відродження. Утопічність і крах естетики Відродження. Естетика маньєризму. «Нова музика» нова музична мова. Значення епохи Відродження у світовій культурі.

4. 1. 2. Змістовний модуль 2. Естетичні ідеї XVII-XXI століть.

Тема 4.

Становлення естетичних ідей XVII-XVIII століття.

Руйнування ренесансного антропоцентризму, драматизм світовідчуття людини 17 ст.: розгубленість перед світом. Основні художні напрямки: класицизм, бароко. Вплив раціоналістичної філософії Р. Декарта на естетику класицизму. Нормативність художньої системи класицизму: проблема співвідношення загального і особистого. «Поетичне мистецтво» Н. Буало. Естетика та мистецтво класицизму у Франції, Німеччині, Англії. Втілення художніх принципів бароко в архітектурі, скульптурі, музиці, живописі. Особливості українського бароко.

Тема 5.

Естетичні ідеї Просвітництва та романтизму.

Боротьба представників Просвітництва проти канонів класицизму. Англійське просвітництво: Ф. Бекон, Т. Гоббс, Д. Юм, А. Шефтсбері, Ф. Хатчесон. «Моралізуючи естетика», естетичний сенсуалізм і суб'єктивізм англійської естетики. Естетика французького Просвітництва: Вольтер, Ж. Ж. Руссо, К. Гельвецій, Д. Дідро. Художня критика і теорія мистецтва в естетиці енциклопедистів. Становлення нових проблем у музичній естетиці, усвідомлення соціальної ролі музики. Специфіка німецького Просвітництва. І. Вінкельман, Г. Лессінг, І. Гердер. Художня культура епохи просвітництва. Естетика романтизму. А. Шлегель, Ф. Шлегель, Новалис. Поняття іронії в романтизмі. Мистецтво романтизму та його національні особливості.

Тема 6.

Німецька класична естетика.

Естетика І. Канта, її зв'язок з гносеологією та етикою. «Критика здатності судження» як спроба подолання суперечностей між природою і свободою. «Смак» як центральна категорія естетики І. Канта. Естетична здатність судження в категоріях «прекрасного» і «піднесеного». Безкорисність і всезагальність естетичного задоволення. Вчення про генія.

Естетичні погляди Ф. Шіллера. Вчення Ф. Шіллера про «гру». Філософія мистецтва Ф. Шеллінга. Діалектика та історизм Г. Гегеля. Прекрасне та ідеал. Три фази самопізнання абсолютного духу в мистецтві.

Тема 7.

Некласична естетика XIX – XXI століття.

Пошуки нових шляхів розробки естетичної думки. Інформаційний вибух, прагматизм епохи. Естетика позитивізму. О. Кант. Філософія мистецтва І. Тена. Натуралізм у мистецтві. Філософія та естетика

екзистенціалізму. С. К'єркегор. Людське існування та суб'єктивність істини. М. Бердяєв, Л. Шестов. М. Хайдегер – засновник екзистенціалізму. Проблема часу та історії. Вчення про пограничні ситуації. Екзистенціалізм у літературі: Ф. Кафка, Г. Гессе. Французький екзистенціалізм: Ж.-П. Сартр, А. Камю, Г. Марсель. Екзистенціалізм Х. Ортегі-і-Гассета. Естетика інтуїтивізму. А. Бергсон. З. Фрейд – психоаналіз і проблеми художньої творчості. Естетика неотомізму. Ж. Марітен, Е. Жільсон. Герменевтична естетика. Г. Гадамер. Структуралістська естетика Р. Барт. Феноменологічна естетика. Р. Інгарден, М. Понті, М. Дюфренн.

4. 2. МОДУЛЬ 2. Мистецтво – основні категорії. Природа та специфіка.

4. 2. 1. Змістовний модуль 3. Естетична теорія. Мистецтво як естетичний феномен.

Тема 8.

Структура естетичної свідомості.

Поняття «естетичного» як найбільш загальної категорії естетики. Людська діяльність і проблеми виникнення естетичного. Теорії естетичного. Аксіологічний статус естетичного. Естетичні властивості. Естетичне та художнє. Елементи естетичної свідомості. Естетичне почуття. Природне і соціальне в естетичному почутті. Суспільне та індивідуальне. Всезагальність естетичного почуття. Естетична оцінка як специфічна оцінка прекрасного, досконалого. Естетичний смак. Антиномії естетичного смаку. Ідеал як уявлення про естетичну досконалість. Історична природа естетичного ідеалу. Естетичні погляди та теорії.

Тема 9.

Основні естетичні категорії.

Специфіка естетичних категорій та принципи їх систематизації. Історичність уявлень про естетичні категорії. Прекрасне і потворне. Природа прекрасного. Проблема потворного та художня практика. Проблема піднесеного і трагічного в історії естетичної думки. Діалектика необхідності та випадковості в трагедії. Трагічне в житті та мистецтві. Проблема трагічного в музиці. Категорія комічного в історії естетичної думки. Комічне і сміх. Форми комічного: сатира, гумор, іронія, сарказм, дотепність. Комічне у мистецтві.

Тема 10.

Мистецтво як об'єкт естетичного аналізу. Сутність мистецтва.

Естетика як метатеорія мистецтва. Особливості філософсько-естетичного підходу до аналізу художньої творчості. Мистецтво та інші форми суспільної свідомості. Основні теорії походження мистецтва. Мистецтво як естетичний феномен. Онтологічний статус мистецтва.

Гносеологічні, соціологічні та аксіологічні питання мистецтва. Відображувальна сутність мистецтва. Мистецтво як художня діяльність. Специфіка творчого процесу у мистецтві. Свобода і детермінізм у мистецтві. Функції мистецтва та їх історична динаміка. Мистецтво в структурі духовної культури. Теорії елітарного і масового мистецтва. Музичне мистецтво: сучасні проблеми естетичного виховання та формування естетичних смаків.

4. 2. 2. Змістовний модуль 4.

Природа та видова специфіка мистецтва.

Тема 11.

Природа художнього образу. Зміст і форма у мистецтві.

Художній образ як специфічна форма відображення дійсності. Генезис і природа художнього образу. Художній образ як єдність типового та індивідуального. Раціонального та емоційного, об'єктивного та суб'єктивного. Форми художнього узагальнення у мистецтві. Ритм, інтонація, метафора, символ, міф, архетип як основні засоби творення художньої мови. Твір мистецтва як єдність змісту і форми. Тема та ідея, сюжет і фабула у творі мистецтва. Інтерпретації і розуміння твору мистецтва. Поняття безпосередності і «присутності» у художньому образі. Принцип антиномічності побудови і аналізу художнього образу. Художня умовність. Особливості художнього образу у музиці.

Тема 12.

Видова специфіка мистецтва. Мистецтво і духовний світ особистості.

Принципи класифікації видів мистецтва. Історична зумовленість виникнення і розвитку видів мистецтва. Морфологія мистецтва М. Кагана. Взаємодія різних видів мистецтва та їх відносна самостійність. Поділ мистецтва на роди, види і жанри та їх взаємозв'язок. Актуальний вид мистецтва в історії культури. Вплив науково-технічного прогресу на процес виникнення нових видів мистецтва. Соціальні та психологічні основи художнього сприйняття. Методологічні основи аналізу мистецтва. Художня критика як інтерпретація.

Тема 13.

Українська естетика в контексті розвитку світової і національної культури.

Формування української естетики в контексті розвитку української культури. Українська література як потужний фактор формування української естетичної думки. Український естетичний дискурс кінця XIX – першої половини XX століття. Українська естетика другої половини XX – XXI століття. Національні естетичні школи в контексті розвитку світової естетичної думки.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет та завдання курсу естетичних парадигм сучасності.	—
2.	Естетика античності – фундамент базових аспектів осмислення феномену краси. Естетика античного світу.	3
3.	Естетика Середньовіччя – від відмови до ствердження права на почуття.	2
4.	Естетика Відродження – надія на власний людський потенціал.	2
5.	Становлення естетичних ідей 17-18 століття-в полоні рацію.	2
6.	Естетичні ідеї Просвітництва та романтизму –соціальні проекти надія і крах абсолютизації раціонального і чуттєвого.	2
7.	Німецька класична естетика як базисна основа трактування чуттєвого і раціонального.	2
8.	Некласична естетика к.19 -21 століття – спроби осмислення сутності чуттєвої культури людини у сучасному світі.	4
9.	Мистецтво як об'єкт естетичного аналізу. Мистецтво і духовний світ особистості.	2
10.	Морфологія мистецтва. Сутність світу мистецтва.	4
11.	Природа художнього образу. Зміст і форма у мистецтві.	2
12.	Історія краси – як феномен самоусвідомлення у житті та мистецтві.	4
13.	Потворне від античності до сьогодення.	2
14.	Українська естетика та мистецька практика у контексті розвитку світової і національної культури.	3
Усього годин		36

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет та завдання курсу естетичних парадигм сучасності.	
2.	Естетика античності – фундамент базових аспектів осмислення феномену краси.	4
3.	Естетика Середньовіччя – як коло від неоплатонізму до Арістотеля від відмови до ствердження права на почуття.	2
4.	Естетика Відродження – надія на власний людський потенціал	3

5.	Становлення естетичних ідей XVII–XVIII століття-в полоні рацію.	2
6.	Естетичні ідеї Просвітництва та романтизму –соціальні проекти надія і крах абсолютизації раціонального і чуттєвого.	2
7.	Німецька класична естетика як базисна основа трактування чуттєвого і раціонального.	8
8.	Некласична естетика XIX–XX століття – спроби осмислення сутності чуттєвої культури людини у сучасному світі.	10
9.	Мистецтво як об’єкт естетичного аналізу. Мистецтво і духовний світ особистості.	4
10.	Морфологія мистецтва. Сутність світу мистецтва.	8
11.	Природа художнього образу. Зміст і форма у мистецтві.	4
12.	Історія краси – як феномен самоусвідомлення у житті та мистецтві.	8
13.	Потворне від античності до сьогодення.	6
14.	Українська естетика в контексті розвитку світової і національної культури.	6
Усього годин		108

Графік контролю за самостійною роботою аспірантів

Поточний контроль			Підсумковий контроль	Поточний контроль			Підсумковий контроль
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2			
T1	T9	T15		T18	T20	T28	E
СП	СП	СП		СП	СП	СП	
ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО

T1, T2...T13 – теми змістовних модулів

СП – співбесіда

ЕО – експрес опитування

Е – екзамен

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Педагогічні:

- вербальний: пояснення, коментарі, обговорення;
- наочний: показ, демонстрація, ілюстрації;
- аналітичний: робота з літературою, аудіо-відеоматеріалами;

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль:

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки аспіранта;

Підсумковий контроль:

- вербальний: колоквіум, екзамен;

Контроль та облік успішності

З метою визначення повноти та тривкості знань і практичних навичок, набутих у процесі засвоєння курсу «Комунікаційні технології в сучасній музичній культурі України», у навчальному плані передбачено іспит у кінці семестру.

Критерії оцінок

На оцінку «5» аспірант:

- повно і глибоко розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє спеціальною (професійною) термінологією;
- грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями;
- для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання комунікаційних технологій, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу;
- уміє обґрунтовано, комплексно вирішувати поставлені завдання: аналізувати особливості застосування тих чи інших комунікаційних технологій в різних сферах культурно-мистецької та наукової діяльності;
- демонструє високий рівень знань;
- послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал;

На оцінку «4» аспірант:

- досить повно розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- розуміє зміст основних термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- теоретичні твердження правильно ілюструє прикладами, результатами власних спостережень;
- загалом правильно виконує поставлені завдання, але допускає дві-три неточності;
- уміє обґрунтувати власну думку;
- демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу;
- не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень;
- допускає дві-три неточності у визначенні понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

На оцінку «3» аспірант:

- не завжди точно розкриває зміст теоретичного матеріалу;

- розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні;
- не завжди повно і правильно відповідає на поставлені питання;
- не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання;
- вирішує поставлені завдання фрагментарно;
- демонструє задовільний рівень знань;
- допускає суттєві помилки у вирішенні поставлених завдань;
- виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

На оцінку «2» аспірант:

- не розкриває зміст теоретичного матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;
- не володіє спеціальною термінологією;
- не може впоратися з поставленим практичним завданням;
- не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;
- неспроможний пояснити, обґрунтувати власну думку, допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;
- демонструє незадовільний рівень знань.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	Зараховано
82–89	B	добре	
7481	C		
6473	D	задовільно	
6063	E		
3559	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
034	F	незадовільно (з обов’язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов’язковим повторним вивченням дисципліни)

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Поточний контроль та самостійна робота				Екзамен		Сума
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	К	Е	100

15	15	15	15	20	20	
----	----	----	----	----	----	--

Критерії оцінювання знань аспірантів

90–100–А– відмінно вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквиуму з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань.

82–89–В– добре ґрунтовна відповідь на питання колоквиуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань.

74–81–С– добре повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань.

64–73–D– задовільно відповідь на питання колоквиуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань.

60–63–Е– задовільно відповідь на питання колоквиуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань.

35–59–FX– незадовільно

(з можливістю повторного

складання) відповідь на питання колоквиуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань.

0–34–F– незадовільно

(з обов'язковим повторним

вивченням дисципліни) відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань.

10. ОРІЄНТОВНИЙ СПИСОК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ІСПИТУ

1. Предмет та завдання естетики.
2. Діалектика зв'язку естетики, філософії, мистецтвознавства.
3. Природа естетичного ідеалу. Розуміння ідеалу І. Кантом та Г. Гегелем.
4. Естетична діяльність та сфери її прояву.
5. Категорії «гармонія» і «міра».

6. Категорії «прекрасне» і «потворне».
7. Категорії «трагічне» і «комічне».
8. Естетичне як найбільш загальна категорія естетики.
9. Структура естетичної свідомості.
10. Природа естетичного смаку.
11. Взаємозв'язок мистецтва і науки.
12. Зміст і форма у мистецтві, діалектика їх зв'язку.
13. Природа художнього образу. Метафора, художній символ, алегорія як засоби творення художньо-образної мови.
14. Принципи класифікації видів мистецтва.
15. Взаємозв'язок видів і жанрів мистецтва.
16. Етнічне, національне, загальнолюдське у мистецтві.
17. Мистецтво як суспільне явище, функції мистецтва.
18. Основні поняття історичної типології: художня епоха, художній напрям, художній метод, художній стиль.
19. Основні напрямки мистецтва нового часу.
20. Українське мистецтво ХХ ст.
21. Формалістичні пошуки європейських митців на початку ХХ ст.
22. Митець і творчій процес.
23. Антична естетика. Поняття гармонії, міри, калокагатії, мімезису.
24. Естетичні погляди Платона.
25. «Поетика» Аристотеля. Загальна характеристика.
26. Візантійська естетика. Християнське розуміння краси.
27. Августин Блаженний і західноєвропейська естетика середньовіччя.
28. Естетика епохи Відродження.
29. Н. Буало «Поетичне мистецтво». Загальна характеристика.
30. Естетика І. Канта. Загальна характеристика.
31. Естетика Гегеля. Загальна характеристика.
32. Вчення Ф. Шіллера «Про гру».
33. Філософія мистецтва Ф. В. Шеллінга.
34. Раціоналізм естетики Просвітництва.
35. «Лаокоон» Г. Лессінга. Загальна характеристика.
36. Естетика романтизму. Поняття романтичної іронії.
37. Позитивізм і естетика натуралізму.
38. Інтуїтивістська естетика. Творчість М. Пруста.
39. Психологія та проблеми сучасного мистецтва.
40. Естетика екзистенціалізму та художня творчість.

10.1. Програма іспиту. Вимоги. Критерії оцінювання знань аспірантів

Наприкінці першого семестру аспіранти проходять підсумкову атестацію у вигляді екзамену, сутність якого полягає у перевірці набутих знань і сформованих навичок в опануванні дисципліною «Мистецтво як естетичний феномен». Підсумковий контроль складається з відповіді на екзаменаційний білет.

Зразок екзаменаційного білета:

Національна музична академія України імені П.І.Чайковського
Кафедра суспільних наук

Екзаменаційний білет № 1

3 курсу «Естетичні парадигми сучасності»
Для всіх напрямів підготовки

- 1. Діалектика зв'язку естетики, філософії, мистецтвознавства.**
- 2. Естетика екзистенціалізму та художня творчість.**

Затверджено на засіданні кафедри суспільних наук 28 серпня 2017 р.
(протокол № 1)

Завідувач кафедри _____ Андрущенко Т. І.
Екзаменатор _____ Андрущенко Т. І.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичним забезпеченням дисципліни «Естетика» є:

1. Робоча програма з курсу «Естетика».
2. Підручники, посібники та монографії (див. Рекомендована література).
3. Наукові статті (див. Рекомендована література).

Завдання, плани і методичні вказівки до індивідуальних занять аспіранта

Тема 1. Предмет та завдання естетики.

Література: 16, 23, 31, 42, 44, 63

Тема 2. Естетика античного світу.

План

1. Естетичні теорії досократиків і піфагорійців. Моральний імператив Сократа.
2. Естетичні теорії Платона.
3. Естетика Аристотеля.
4. Елліністична естетика.

Література: 16, 23, 31, 42, 44, 63

Тема 3. Естетика Відродження.

План

1. Особливості культури Відродження.
2. Основні принципи естетики Відродження.
3. Північне Відродження.

Література: 7, 12, 32, 19, 55, 71

Тема 4. Становлення естетичних ідей XVII-XVIII століття.

План

1. Естетика бароко - орієнтація на внутрішню суперечливість буття.
2. Нормативність естетики класицизму.
3. Ніколо Буало «Поетичне» мистецтво.

Література: 13, 16, 46

Тема 5. Естетика просвітництва та романтизму.

План

1. Англійська естетика епохи Просвітництва. Ф. Бекон, Т. Гоббс.
2. Естетика французького Просвітництва.
3. Художня критика і теорія мистецтва в естетиці енциклопедистів.
4. Специфіка німецького Просвітництва.
5. Основні риси естетики романтизму.

Література: 10, 17, 23, 26, 42, 67, 68

Тема 6. Німецька класична естетика.

План

1. Естетика І. Канта, її зв'язок з гносеологією та етикою.
2. Творчість І. В. Гете як предмет вивчення естетики.
3. Вчення Ф. Шиллера «Про гру».
4. Філософія мистецтва Ф. В. Шеллінга.
5. Естетика Г. В. Ф. Гегеля. Прекрасне та ідеал.

Література: 3, 16, 27, 66, 67, 68, 72

Тема 7. Загальні закономірності некласичної естетики.

План

1. Позитивізм та естетика позитивізму.
2. Психоаналіз і психоаналітична естетика.
3. Інтуїтивізм та естетика інтуїтивізму.
4. Феноменологічна естетика.
5. Екзистенціалістська естетика.

Література: 1, 2, 15, 17, 26, 29, 40, 43, 56, 57, 59, 74, 75

Тема 8. Структура естетичної свідомості.

План

1. «Естетичне» як найбільш загальна категорія естетики.
2. Природне і соціальне в естетичному почутті.

3. Естетичний смак.
4. Естетичний ідеал і естетична діяльність.
5. Естетичні теорії і концепції.

Література: 10, 19, 17, 27, 37

Тема 9. Основні естетичні категорії.

План

1. Категорія прекрасного в історії естетичної думки.
2. Проблема піднесеного в історії естетичної думки.
3. Піднесене і низьке у мистецтві.

Література: 2, 15, 33, 38, 50, 28

Тема 10. Мистецтво як об'єкт естетичного аналізу. Сутність мистецтва.

План

1. Теорії походження мистецтва.
2. Структурно-функціональний аналіз мистецтва.
3. Форми художнього узагальнення у мистецтві.
4. Теорія елітарного та масового мистецтва.

Література: 1, 2, 6, 9, 14, 15, 24, 35, 45, 53, 54

Тема 11. Природа художнього образу.

План

1. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності.
2. Співвідносний характер змісту і форми у мистецтві.
3. Г. В. Ф. Гегель про відповідність форми і змісту в мистецтві.
4. Тема та ідея у творі мистецтва.

Література: 40, 41, 70

Тема 12. Видова специфіка мистецтва. Естетичне сприйняття художнього твору.

План

1. Принципи класифікації видів мистецтва.
2. Взаємозв'язок видів і жанрів мистецтва.
3. Соціальні та психологічні умови художнього сприйняття.
4. Художня критика як інтерпретація. Види художньої критики.

Література: 2, 10, 35, 37, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53

Тема 13. Українська естетика в контексті розвитку світової і національної культури.

План

1. Особливості української естетичної думки в контексті національного культурно - історичного процесу.
2. Основні положення праці І. Франка «Із секретів поетичної майстерності».
3. Основні центри розвитку естетичної науки в Україні.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Москва – Санкт-Петербург, 1999. 445 с.
2. Адорно Т. Эстетическая теория. Москва, 2001. 528 с.
3. Асмус В. Ф. Немецкая эстетика 18 века. Москва, 1962. 311 с.
4. Апресян Р. Свобода творчества. Москва, 1988. 543 с.
5. Ауэрбах Э. Мимезис. Москва, 1976. 556 с.
6. Бальзак О. Про мистецтво. Київ, 1981. 476 с.
7. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва, 1990. 543 с.
8. Белый А. Символизм как миропонимание. – М., 1994. 528 с.
9. Бойчук В. Думки про мистецтво // Живописна Україна. Вип. 1-2. 1992.
10. Борев Ю. Эстетика. Москва, 2002. 511 с.
11. Бычков В. Малая история византийской эстетики. Москва, 1991. 408 с.
12. Бенеш О. Искусство Северного Возрождения. Москва, 1973. 304 с.
13. Бровко М. М. Мистецтво: філософсько-культурологічні виміри. Київ, 2008. 237 с.
14. Буало Н. Поэтическое искусство. Москва, 1957. 232 с.
15. Выготский Л. Психология искусства. Москва, 1987. 344 с.
16. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. Москва, 1991. 368 с.
17. Гилберт К., Кун Г. История эстетики. / Пер. с англ. В. В. Кузнецова, И. С. Тихомирова. Санкт-Петербург, 2000. 653 с.
18. Гулыга А. Принципы эстетики. Москва, 1987. 286 с.
19. Гуменюк Т. К. Жак Деррида и постмодернистское мышление. Киев: Нора-принт, 1999. 325 с.
20. Гончаренко. Н. Гений в искусстве и науке. Москва, 1991. 432 с.
21. Дюрер А. Дневники, письма, трактаты: в 2 т. Ленинград-Москва. Т. 1. 1957. 356 с. Т. 2. 258 с.
22. Ейзенштейн С. М. Эстетика кіномистецтва. Киев, 1989. 310 с.
23. Іваньо І. В. Очерки развития эстетической мысли Украины. Москва, 1981. 423 с.
24. Іваньо І. В. Специфіка мистецтва. Київ, 1970.
25. История эстетики: памятники мировой эстетической мысли. В 5 т. Москва, 1962.
26. Искусство и творческая деятельность. Киев, 1979.
27. Каган М. С. Морфология искусства. Ленинград, 1972. 440 с.
28. Каган М. Эстетика как философская наука. Санкт-Петербург, 1997. 544 с.
29. Кант И. Критика способности суждения. Москва, 1994. 367 с.
30. Книга по эстетике для музыкантов. Москва, 1983. 272 с.

31. Кроче. Б Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика. Москва, 1920.
32. Кьеркегор С. Наслаждение и долг. Киев, 1994. 504 с.
33. Кьеркегор С. Страх и трепет. Москва, 1993. 384 с.
34. Лосев А. История античной эстетики: в 7 т. Москва, 1963-1988.
35. Лосев А. Эстетика Возрождения. Москва, 1978. 623 с.
36. Лосев А., Шестаков В. История эстетических категорий. Москва, 1964. 376 с.
37. Лановенко О. Художественное восприятие. Киев, 1986.
38. Левчук Л. Західноєвропейська естетика ХХ століття. Київ, 1997. 224 с.
39. Лихачев Д. Смех в Древней Руси. Ленинград, 1984. 295 с.
40. Лотман Ю. М. и тартуско-московская семиотическая школа. Москва, 1994. 560 с.
41. Лукач Д. Своеобразие эстетического: в 4 т. Москва: Прогрес. Т. 1. 1985. 336 с.; Т. 2. 1985. 468 с.; Т. 3. 1986. 304 с.; Т. 4. 1987. 574 с.
42. Лук А. Очувстве юмора и остроумии. Москва: Искусство, 1968. 192 с.
43. Малахов В. Искусство и человеческое мироотношение. Киев: Наукова думка, 1988. 213 с.
44. Мигунов А. Художественный образ. Эстетический анализ. Москва: изд-во МГУ, 1978. 213 с.
45. Овсянников М. История эстетической мысли. Москва: Высшая школа, 1984. 336 с.
46. Ортега-и-Гассет. Эстетика. Философия культуры. Москва: Искусство, 1991. 588 с.
47. Платон. Гиппий Большой: Сочинения в 3 т. Т.2. Москва, 1971. 686 с.
48. Потебня А. Д. Эстетика и поэтика. Москва, 1976. 614 с.
49. Прусс И. Западноевропейское искусство 17 века // Малая история искусства. Москва: Искусство, 1974. 384 с.
50. Сарабьянов Д. Стиль модерн. Москва: Искусство, 1989. 293 с.
51. Смирнов Н. Эмоциональный мир музыки. Москва: Музыка, 1990. 320 с.
52. Степанов Г. Взаимодействие искусств. Москва: Художник РСФСР, 1973. 184 с.
53. Столович Н. Природа эстетической ценности. Москва, 1972. 272 с.
54. Силичев Д. Проблема художника и художественного творчества в эстетике М. Дюфрена // Проблемы художественного творчества. Москва, 1975. С. 207-223
55. Социальные функции искусства и его видов. Москва, 1980. 308 с.
56. Творчество и социальное познание / сб. ст. под ред. А. М. Коршуна, С. С. Гольдентрихта. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1982. 256 с.
57. Фарбштейн А. Музыка и эстетика. Ленинград: Музыка, Ленингр. отд-е, 1976. 208 с.
58. Флоренский П. Иконостас. Санкт-Петербург: Мифрил, Русская книга, 1993. 365 с.

59. Франко І. Я. Із секретів поетичної творчості. Київ: Радянський письменник, 1969. 191 с.
60. Фрейд З. Психолоаналіз. Релігія. Культура. Москва: Ренасанс, 1992. 296 с.
61. Хайдеггер М. Істок художественного творення // Зарубежная естетика и литература. Москва, 1987.
62. Хейзинга Йохан. Homo ludens. Москва: Прогресс, 1992. 464 с.
63. Художник и публика: межвузовский сборник науч. Трудов. Ленинград, 1981. 152 с.
64. Чередниченко Т. Тенденции современной западной музыкальной эстетики. Москва, 1989. 229 с.
65. Чижевський Дм. Григорій Сковорода як філософ і як містик. Мюнхен, 1938. 38 с.
66. Шестаков В. Очерки по истории эстетики. Москва: Мысль, 1979. 372 с.
67. Шевцов Е. Основные средства и формы эстетического воспитания. Москва, 1985. 192 с.

12.1. Додаткова література:

1. Августин А. Исповедь. Москва: Ренессанс, 1991. 486 с.
2. Аквниский Фома. Сумма теологии. Москва: Просвещение, 1975.
3. Аристотель. Поэтика. Москва, 1978. 352 с.
4. Аристотель. Метафізика. Москва-Ленинград, 1934. 348 с.
5. Асмус В. Ф. История античной философии. Москва, 1976. 549 с.
6. Гегель. Г. В. Эстетика: в 4-х т. Москва, 1969-1973.
7. Гоббс Т. Левіафан. Київ: Дух і літера, 2000. 606 с.
8. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной культуры. Киев: Вища школа, 1982. 190 с.
9. Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. // Лессинг Г. Э. Избранные произведения. Москва, 1953. С. 385-516.
10. Макиавелли Н. Государь. Москва: Планета, 1990. 84 с.
11. Музыкальная эстетика западноевропейского средневековья и Возрождения. Москва: Музыка, 1966. 562 с.
12. Платон Диалоги. Москва: Мысль, 1986. 208 с.

12.2. Навчальні підручники:

1. Эстетика. Під ред. Л. Т. Левчук. Київ: Вища школа, 1997. 399 с.
2. Бычков. В. В. Эстетика. Москва: Высш.шк., 2002. 556 с.
3. Кривцун О. А. Эстетика. Москва: Аспект Пресс, 2000. 434 с.
4. Борев Ю. Эстетика. Москва: Высш.шк., 2002. 511 с.
5. Раппопорт С. Х. Эстетика. Москва, 2000.
6. Никитич Л. А. Эстетика. Москва, 2003. 434 с.
7. Эстетика. Під ред. В. О. Лозового. Київ, 2003. 208 с.

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
3. Структура навчальної дисципліни	6
4. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. 1. МОДУЛЬ 1. Естетична думка. Становлення та розвиток.....	8
4. 1. 1. Змістовний модуль 1. Історія становлення естетичної думки.	8
4. 1. 2. Змістовний модуль 2. Естетичні ідеї XVII-XXI століть.	9
4. 2. МОДУЛЬ 2. Мистецтво – основні категорії. Природа та специфіка... 10	
4. 2. 1. Змістовний модуль 3. Естетична теорія. Мистецтво як естетичний феномен.....	10
4. 2. 2. Змістовний модуль 4. Природа та видова специфіка мистецтва.11	
5. Теми семінарських занять	12
6. Самостійна робота.....	12
7. Методи навчання.....	13
8. Методи контролю.....	13
9. Розподіл балів, які отримують аспіранти	15
10. Орієнтовний список контрольних питань для іспиту	16
11. Методичне забезпечення	18
12. Рекомендована література.....	21
12.1. Додаткова література:.....	23
12.2. Навчальні підручники:.....	23